

Zabavno berilo.

Krvina.

Zgodovinsko-romantičen obraz.

Česki spisal Prokop Chocholoušek, poslovenil Podgoričan.

(Konec.)

Arbanaško djeferdane grmé od samostana; ali ko hitro polovica hajdukov vstane in sè svojimi puškami odgovori Arbanašem, puhne jih zopet polovica dalje. Pak na enkrat se ustavijo — skrijó za grmovje in skalo, vstrelé v samostan in čakajo, da prva polovica pride zopet na vrsto. Tako vró okrog skale, nizam jih na glas hvali, celó Arbanaši ne morejo drugače: oznanijo jim s kričem svoje zavzetje.

Res, kdo bi zmogel tako hajduško moč? Samostan je njih, če prav se Arbanaš brani tako, kakor bi bil vtekel. Zopet je izgubila arbanaška vojska in ni druge pomoči zdaj: vse beží, kakor more kdo.

„Lazo, Lazo, ti stari pès!“ — kriči kapitan Topčić, le čakaj, saj se še snideva, če se ne vidiva“ — ni še dogoril, vže ga podere goroka krogla.

Vže se mračí, ko harambaša Lazo Vukotić pride v mesto Kiuprilo; zeló mrtvo je povsodi.

„Le kadijo, ljuba sina, le kadijo poiščita!“ — ukaže — „njo najdem sam! Milenko, Stanko, Gabriel, le-sèm!“ Ali Gabriela ni, ugasila mu je život arbanaška krogla predi samostanom.

„Bogdan, Vuk, za menoj!“ — kliče skoro vès izpremenjen; na enkrat se mu obraz pooblačí, divje mu bliska okó; išče in išče, kar zagleda, česar je iskal: strašen vskrik mu privrè iz prs; žene se k nekemu bivališču, le enkrat butne s puško — in odpró se duri; téka po domi; povsodi je pusto in prazno.

„Ali so te nesramnice tudi pobegnile iz harema?“ kriči Lazo Vukotić in buha v duri; na enkrat se odpró in Lazo prigrmi noter. Tù stoji pred njim ženstvo bogatega bega; plane med-nje in zgrabi za lase eno. Zavoj se jej odgrne, fez zletí iz glave: to je ženska — stara kakih štirideset let, pa je še zdaj zala; kako krasna je bila še mlada!

Ko ga pogleda, zgrúdi se na kolena; tema jo spretí, ali vendar vidi strašnega sodnika pred seboj.

„Oh, Kriščeva ljubezen! — Lazo prizanesi mi, pusti me, da se izpokorim!“ — prestrašena vskrikne in krčevito vspenja roke.

A Lazo jej ne odgovori, temuč nastavi puško; predno sina skočita k njemu — pok! in ženska se zgrúdi na tla. „Tudi Boga bi bila rada prevarila, grešnica!“ — kriči Lazo.

To pa ni pošteno, harambaša!“ — oglasi se hajduk Milenko — „neobsojenega ne smeš ubiti nikogar, pa še prosila je v imenu Kriščevem“. Lazo težko diše; zamišljen strmí v kri, ki bruha ženski iz globoke rane; velike potne srage mu rosé čelo.

„Ali je bila to najina mati, oče?“ — povpraša Bogdan s trpkim pogledom in glasom.

„Dà, to je bila vajina mati!“ — nezadovoljen odgovori Lazo. Bogdan se obrne od njega. „Idi, Vuk“ — ogovori brata — „če prav je grešila tako ali tako, vendar-le je bila najina mati, idi toraj, zakopljeva jo v blagoslovljeno zemljo.“

Zavijeta truplo v šarenico, vzela sta jo v haremu.

„Z Bogom, oče, z Bogom!“ — poslovita se obá zaporedoma, ko sta mimo njega odnesla truplo.

Lazo puško spustí na tla; oprè se na-njo, zato da ne bi omahnil; dolgo časa strmí za sinoma, ko mu izgineta izpred očí, ne obrne svojega pogleda od duri; otare si obraz z dlanjo.

„Hahaha!“ — posmehne se — „hajduk se ščetini za tega del, jabelko ne pade daleč od drevesa, celó onadva me zapustita, da-si sem jima bil oče in mati celih dvajset let. — Naj me le!“ — stresne z glavo — „tudi to pleme mora poginiti.“ — To trenotje, da-si miren na videz, vendar-le je strašen. Njegovi hajduci ga poznajo, zato se nobeden ne upa izpregovoriti. „Kadija — kje je!“ — oglasi se nenadno.

Hajduci pokažó venkaj.

Brž odidó na ulico, kadijo vže vleklo mrtvega, Turci sami so ga ubili.

„Dva je vže zadela božja pravica“ — omeni Lazo, ko zagleda Kadijo — „ta je bil največi krivičnež o tej zadevi“ — in jame gledati okrog sebe; naposled očí vprè v Milenka: „Zdi se mi, da sem tebe slišal, da to ni pravica!“

„Dà, jaz sem omenil to, Lazo Vukotić!“ — drzno stopi pred-enj Milenko — „v imenu Kriščevem te je prosila, da jej prizanesesh, in vera in šega odkazujete čas za pokoro. Če teló ostane oskrunjeno, naj se duša omije“.

Hajduci stojé okrog svojega harambaše; ni jim na mari Turek, ki je za hajduci prodrl v mesto Kiuprilo in lomi v hiše; ali ker je le ženstvo, ki mu je poroštvo svetost mohamedanskega harema, ostalo domá, zato je to izkusilo surovost frankistanski omikanega nizam-a.

Ko se tako smelo opraviči Milenko, hajduci skoro enoglasno potrdé: „Res je to, harambaša! Nisi prav učinil ne!“

Lazo se ozrè okrog sebe; zaničljiv posmeh se mu zaziblje na ustnih. „Ali veste, kaj se je zgodilo?“ — trpko povpraša; — „da boste znali: izdala je Boga, izdala svojega moža in brate; in več nego trideset vrlih junakov je poginilo posled njenega izdajstva. Trikrat smo sodili njeno izdajo, pa vselej smo jej odsodili smrt. — Zgodilo se je tako, kakor je bilo odsojeno, tako, kakor zahteva šega in véra, ti Milenko pak in vi junaci“, — umolkne, obesi puško čez ramo — „poberite se, vi niste junaci!“ — Obrne se od njih in izgine v temi.

* *

Zopet topi grmé iz Skadre po albanskih gorah, toda ta pot krogle žvižgajo iz skadarske trdnjave; oglašajo se v trdnjavo Rosafa. Arbanaš ne hruje več pod svoje barjake, saj je vže dvakrat tepena bila arbanaška vojska, neče toraj še enkrat krvaveti.

V Rosafi zaplapola prapor — bel, topi utihnejo. Mustafa Bušatli se je podal: dobil je glas, da posled podišahove milosti smé v Aziji prebiti svoje dni. Odpeljó ga iz Skadre k Antivari; tù stopi na morje. Predno odpluje, pozdravi ga nek mož — vže postaren, ali vendar še krepák, le glava — nekdam mu je mogočno čepela na močnem životi, ta je pobešena, nihče ne bi potrdil, da je to Lazo Vukotić, da-si mu še zdaj ni ugasnilo oko.

„Mustafa Bušatli!“ — zavpije — „zdaj poznaš Bogá! Zadela te je kazen, ker si gojil izdajstvo ženske, Bogu neverne, možu nezveste. Prisegel sem ti osveto, in ko ne bi mene bilo, ne bi Rosafa bila nizam-ova.“

Mustafa se ozrè v svoj grad in vidi, da res nizam hrmí v njegov in njegovih pradedov bivališče. Utrne se mu solza iz očesa in zakrije obraz s plaščem, še enkrat hoče pogledati svojega sovražnika, ali ni ga več: izginil mu je izpred očí med popotnimi.

Dopisi.

Na Dunaji 17. aprila. (Slovenski slovník) je zdaj vnovič prišel nekako na dnevni red; dovolite, da zastran tega napišem nekoliko vrstic. Poglavitno vprašanje

pri tem je gotovo to, kako naj bo ta slovník osnovan. Jaz sem si mislil nekaj srednjega med Vukovim in Jungmanovim slovníkom ter sem tudi že enkrat svoje mnenje o tem pismeno povedal. Toda moja in enakih sodba je res manj važna. Bolj pa bo menda mikalo slišati vsakega, kdor mara za takošne stvari, kaj o ti reči meni in sodi mož evropskega imena, namreč naš slavni gosp. dr. Miklošič; mikalo bo gotovo tudi gosp. Levstika samega, kateri — kakor iz njegovih spisov vemo — močno ceni in po vsi pravici ceni tega slovanskega filologa. Dr. Miklošič je temu slovstvenemu početju — če se ne motim — prepustil tudi svojo lepo zbirko ter včasih povprašuje, kako je z našim slovníkom. Te dni sva se jaz in neki vrli domorodec sešla z njim, in pomenivši se zopet o slovníku pokazala sva mu tudi poslednji na poskušnjo tiskani in nekim gospodom razdani listič iz Levstikovega slovníka*), da bi izvedela našega rojaka veljavno sodbo o njem. Vrnivši nama za nekaj dni tisti listič rekel je dr. Miklošič: da to, kar ima v sebi, razodeva izvrstno izvedenost v jezikoznanstvu (ktere si je pa on že prej v svesti bil pri Levstiku), da je pa vendar cela ta osnova slovenskega slovníka nepraktična in temu, česar zares potrebujemo, neprimerjena, torej napačna; da bi se v takem slovníku še kak učenjak (ki se posebej ukvarja z etimologijskimi preiskavami) težko razvedel — a kaj pa še le navadni ljudje; da je Levstik spisal pri vsaki besedi pravo monografijo, slovníki pa niso nabrane monografije, ampak so knjige, v kterih se lahko poišče in najde pomen in raba te ali one besede; da noben narod nima takega slovníka; da še Grimmovo velikansko delo ne dopušča etimologiji in oziru na tuje jezike toliko prostora; da je življenje enega človeka prekratko za tako delo, in da bi Levstiku, hotečemu po tem razmerju izdelati celo knjigo, predno bi dospel do polovine, moralo od dela pero razvneti se in izgoriti. In kje bi bil prostor za frazeologijo, ki je tudi po-

*) Da bi bralci lahko sami sodili, naj se tu z enakimi pismenkami priobči, kako g. Levstik v omenjenem listu razklada na pr. besedo slovo, namreč:

Slovo gen. -ésa n. a) *Abſchied*, Urlaub, slavu, slovu (pravilno: slovo) *Mark.*; slovo dati Urlaub geben, *Meg.*; — vzeti Urlaub nehmen gospodar mu je — dal *Met.* 272., ampak je — vzal *sv. pismo Kast.*; potle je on — vzal od bratov *Dalm.*; — dobiti verabschiedet werden *Kmet.* 1; tisto noč po slovesu; *ogr.-slov.* sloboda vzeti; — slobo vzeti *Abſchied* nehmen *Kuzm. Apost. dej.* 18. 21, 20. 1; b) *hrv.-slov.* sloboda licentia *Habd. dict., kr. slov.* Erlaubniß v izreku: s slovesom cum venia *Meg.*, sit venia verbo: ta človek ima, s slovesom, garje, *Idrija, dol.*; — *strsl.* svoboda, svobota libertas, v poznejših časih pri Slovanih ob nemških mejah, *Abſchied*: svobodu otb prišidb polučivb, *vita scti. Sabbae*, dažd b svobodu (verabschiede, daj slovo) trapezotvorbu, *Joan. Chrys. et aliorum hom. a. 1574 cod. serb. v Mikl. lex.* 827, 828; — *strvn.* urlaub licentia, fas; urlaube permissu *Graff* 2. 75, 76, *svn.* urlaub Erlaubniß: tapisagria heißt Leustraüt mit Urlaub, Ortolph; das Wort hat sich besonders (v *nv. nemščini*) in der speziellen Bedeutung erhalten, Erlaubniß weggugehen geben, nehmen: Urlaub nehmen, geben *Schmell.* 2. 410, 411. Naša beseda je iz *slob-a f.* poleg *slob-oda f. nam. svob-*; (zaradi *I nam.* v pri *ogr.-slov.*, *hrv.-slov.* ino pri starej *kr.-slov.* pisateljih: slobodna volja, tu si sloboden *ſcher Dalm., prim.* leverica poleg: veverica *strsl.* vſverica *ſichhornſchen, hrv.-slov.* lamp *nam.* vamp *Bauch prip.* 10); potem se je ta beseda po čudnem načinu zmešala s slovo *n.* das Wort, pač ne, ker je uže *strsl.* slovo dati verſprechen, *prim.* da bi se sama sebe prestrašila i vsem tvojem grehom na veke odgovor (*Abſchied*) dala *Habd.-Ad.* 8. ino *kr.-slov.* ljudstvo je zaradi tega popustilo krasno besedo: slovo das Wort: miloztivui bose tebe poronso me telo i mo dusu i moia sloveza *fris.* 1, ter v novejšji dobi v *kr.-slov.* ljudstvu niti besede *svoboda, sloboda* več nij, pa kakor je nemški Urlaub ostal v razumu: honor sit auribus, a še bolj v razumu *Abſchied*, tako tudi pri nas; po enakem krivem poti so nam prvotni slovanski razum izgubile besede **zakon, reč, strojiti** ino premnogo drugih.

trebna? Praktičnega zanesljivega slovníka potrebujemo, potrebuje ga zdanji rod. Zares popolno pa — to se ve da — ni nobeno človeško delo, torej tudi to ne bode, če bi se še tako dolgo čakalo in priprave delale.

Priobčiti to mnenje našega veljavnega rojaka štel sem si v dolžnost, ne kakor kak kompetent za to težavno delo, kateri nisem, temuč iz edinega ozira na korist in napredek našega slovstva, želeč samo to, da bi tako neuspešni, neplodni in nerodni ideji bilo dano slovo za vselej.

Iz istega namena bodi dodano še to.

Tudi nove pisave, ki si prizadeva nekatere slovenske besede nekako postariniti (na pr. kmetije, podnožije, prihodnjest itd.), gospod Miklošič nikakor ni potrdil. Djal je, sklicevaje se na svojo primerjalno gramatiko, da je treba pisati staroslovenščino staroslovenski, zdanjo slovenščino pa tako, kakor zdaj govorimo, ter pristavil, da jezik je prevelik dar božji, kakor da bi ga posamezni človek smel ongaviti.

Cigale.

V **Žavcu.** (*Národna čitalnica*) se odpre v nedeljo 25. aprila s slovesno „besedo“, kateri program je: 1. Govor. 2. „Savinska dolina“, pesem. 3. Govor. 4. „Molitev kmeta“, pesem. 5. „Budnica“, pesem. 6. Deklamacija. 7. „Naprej“. — Po „besedi“ je ples. — Začetek ob 6. uri zvečer. Tako v koló starejih sestric stopi najmlajša — gotovo prav čvrsta Slovenka. Nadejamo se preveselega večera.

Iz **Trsta** 18. aprila. — Ker italijanissimom se ni po sreči izšlo, da bi bilo pri zadnjih volitvah podkopali volitev Slovencev v okolici tržaški, je mestni zbor z mnogovrstnimi pretvezami zavrgel volitev vseh, le gosp. Nabergoja je vzel pod svoje krilo in ga za svojega spoznal. S tem, da se je reklo, da je bilo med volici 681 tacih mož, ki niso imeli pravice voliti zato, ker so preteklo leto iz ubožnega zaloga miloščino prejeli, da eden (Piano) izvoljenih je v mestni službi, da Starec ni volilec, tedaj tudi ne more izvoljen biti itd., je ovrгла volitev. Prečudno postopanje to! Kdo neki dela in potrdi imenik volilcev? Ali ni reklamacij pred volitvijo za to? Kdor je v postavni zapisnik za volilca zapisan, ima pravico voliti. Mar je tudi žveplo, ki so ga nekteri za žvepljenje trt dobili, miloščina? Al da je lahonstvo svojo togoto izbljuvalo s tem, da je zavrglo 7 volitev, ni bilo še dosti, marveč ko je bil prve volitve pretresajoči zbor končan, v kterem sta bila tudi gospoda Cegnar in Zor (gosp. Nabergoja ni bilo), vsuli so se veliki in mali cigani za njima in jima kričali: „Buon viaggio! porchi schiavaggi!“ (srečno pot! svinje slovanske!) itd. Kakor se nam roka trese, da moramo pisati o taki nesramnosti, vendar smo veseli tacih dogodkov, kajti — „kamen do kamena palača“, to je, le toliko naprej in slovenska kronovina se bo sama naredila: „Slovenija se farà da se!“

V **Brdih na Goriškem** 11. aprila. — *Tabora danes ni bilo!* Deževalo je ves dopoldan, in ravno okoli 2. popoldne, ko bi se imel začeti tabor, lilo je kakor iz čebrov. Odbor je tedaj odložil tabor na *prihodnjo nedeljo* 25. dan t. m.

Iz **Planine** 4. aprila. (*Gozdne nadloge; peticija do c. k. deželne vlade in državnihi naših poslancev.*) „Potrkaj in odprlo se ti bode!“ — tako se glasi tolažljiva beseda; tudi mi smo prisiljeni očitno potožiti svoje nadloge, da se glas naš sliši na pravem mestu in pomaga žalostnemu stanu tukajšnjih kmetov in veliki revščini njihovi. Dosti znano je, da se podložni, še vedno pod starim jarmom grajščinske samovoljnosti zdihajoči kmetje planinske grajščine že 25 let pravdajo za pravice služnosti v gozdih te grajščine. Po dolgem prepiru in za-

tegavanju določbe v tej stvari došla je lanskega leta ministerska razsodba iz Dunaja, vsled ktere so v pomnoženi seji z enoglasnim sklepom služnosti v gozdih grajščine hasberške tukajšnjim podložnim bile potrjene pravice za kupčijo in domačijo. Radostnega srca je sprejel vsak to veselo novico, misleč, da zdaj bode saj konec dolzega čakanja in da pride do željno pričakovane razdelitve. Al naš up bil je prazno veselje; kakor poprej, tako še zdaj; razpisujejo se obravnave, pri katerih se cele bukve papirja popišejo, ktere pa, ker kmet še zmiraj ni dobil, kar mu po pravici gré in se mu je še vrh tega bati nove pravde, so žalibog vse brez vspeha. Naložila se je sicer v omenjeni viši razsodbi c. k. okrajnim gosposkam skrb, da na dalje svoj posel opravljajo, tedaj da se upravičenim gozd razdeli; al žalibog vse je še skoro pri starem, vse gré le polževo pot, in čuditi se ni, da ljudje bitko zdihujejo: „kdo nam bode pomagal, če nam gospóska ne pomaga!“ Koliko kmetov, bivših premožnih posestnikov, je prišlo v preteklih 25 letih le zavoljo zateganja pravde na be-raško palico, to je dobro znano, in bi se, ako bi trebalo, lahko na tanko dokazalo. Ne vemo, ali bi grajščina bila gledala na to, da bi se bilo že zdavno spolnilo pravično zahtevanje in bi se upravičenim bil razdelil gozd, ako bi to odlašanje ne bilo na njen korist. Gozd je dan za dnevom slabeji; izsekavajo se najlepše hoje, in vse to se godí z izgovorom, da mora namreč grajščina plačevati davek in oskrbovati gozdno varstvo. Res je to, da plačuje davek in varhe; al preračuni se tudi lahko, da trikrat toliko dobí iz gozda, kolikor jo stane davek in varstvo. Menda se ne motimo, ako rečemo, da bi tudi kmetje bili pripravljene prevzeti varstvo in da bi se po tem vzajemnem varstvu bolje skrbelo za gozd in da ne bi se na škodo izsekaval, kakor zdaj, ker bi dobro vedeli, da dobijo ravno to, kar bodo skrbno varovali. Živa in skrajna je tedaj potreba, da se neprenehano izsekavanje ustavi in se na eni ali drugi poti žalostni stan tukajšnjim kmetom zboljša. Ker se pa to, kakor je podoba, brez nove pravde zopet ne bo hotelo poravnati, in je sploh zaupanje močno že zginilo, zato se obrnemo do sl. deželne vlade, naj ona, ki ravno zdaj je dobila od c. kr. ministerstva nalogo, da se prestvari stara gozdna postava, in da skrbi za to, da saj gozdi ne grejo pod zlo med tem, ko se nova postava dela, s krepko roko pravice stopi med grajščino in kmeta, da prejme vsak, kar je njegovo. Mi nočemo ne enega polena, ki nam po pravici ne gré; tirjamo pa tudi, da se nam brez daljnih in dražih pravnih in brez odlašanja dá, kar je po pravici naše! Obračamo pa se tudi do naših državnih poslancev, katerim je naloga in sveta dolžnost, skrbeti za prid in blagor naše dežele, naj na pravem mestu naše stiske pojasnijo, in naj pripomorejo, da se v kratkem uresničijo kmetom po dolgi pravdi še le na papir zapisane pravice!

Eden v imenu vseh pooblastencev.

Iz Postojne 13. mal. travna. — Marsikaj se tukaj zgodí, kar bi utegnulo bralcem „Novic“ mikavno biti, al malo je takošnih ljudi tukaj, ki radi za peró pri-mejo in časnikom dopise pošiljalo. Tudi jez ne štejem se med izurjene dopisnike, zato hočem le nekaj malega iz našega kraja povedati, da svet vendar izvé, da Postojna še stoji na slovenski zemlji. Pričnem dopis z veselim poročilom, da čitalnica naša vkljub tistim, ki so jej pogin že davno prerokovali, prav čvrsto napreduje. Imeli smo mnogo besed in veselic, od katerih časniki še celó nič ne vedó. Zadnja prav živahna „beseda“ je bila pretekli mesec. Med drugimi zabavami so domači mladi diletanti prav izvrstno igrali „Bob iz Kranja“. Vse naloge so bile tako mojstersko izpeljane, da hvale

in ploskanja po vsakem nastopu ni bilo ne konca ne kraja. — Zopet se je število čitalničnih udov pomnožilo ter jih je v Postojni bivajočih do 40, vnanjih pa do 30. — Hvalevredno je prizadevanje sedanjega predstojstva čitalničnega za poduk in izurjevanje o petju domačih kmetiških fantov. Na prvo povabilo oglasilo se je 16 kmečkih mladenčev za pevce, kateri vsi imajo prav dobre in krepke prsne glase. Vidi se iz tega, da ljubezen do očetnjave, do narodne omike ni domišljija le nekterih prenapetnežev in „črnih“, kakor nesramni naši nasprotniki po svetu klepetajo, ampak da je ljubezen do mile naše slovenske domovine, do lepega našega jezika, do narodnega petja, po naravi globoko v srca vcepljena. Resničen je pregovor: tje pojdi, kjer je lepo petje, tamo so gotovo dobri ljudje; kajti res ni boljšega sredstva za požlahnjenje src, ko milo petje, in tako se je pri nas po petju tudi pot odprla žlahnejši omiki med prosto ljudstvo. Al ne le samo petje bode naše rojake požlahnilo, tudi soznanjenje in dotika z bolj izobraženimi ljudmi, med ktere bodo pevci večkrat prišli, dosti pripomore k lepemu obnašanju. — Glas je, da čitalnica nam zopet po binkoštih napravi zabavo, pri kateri bodo igrali naši vrli diletanti „Županovo Miciko“. — Kaj pa ti precartani kazino? — Vidi se, da si drevo v tujo zemljo zasajeno, kateremu ni zemlja naša in ne podnebje naše ugodno, ter brez sadú na ostarelosti hiraš? Daj! napravi tudi ti gledališčno igro, če znaš in moreš. — H koncu pa še nekaj, a žalostnega. Te dni žena nekega čevljarskega krparja opoldne zaprla v izbo troje svojih otrok, deklico 6, fantiča 4 leta in otroka 4 mesece starega, ko je poprej železno peč zakurila in na njo trske in plenice sušit djala, ter se potem po svojih opravilih oddalila. Trske se vnamejo in s plenici vred stlijo. Dim je stareja otroka zadušil, malo dete pa, ki je v zibelki čez glavo zagrnjeno ležalo, je bilo že omedlelo, vendar še smrti rešeno. Dveh večih, akoravno je bila zdravniška pomoč naglo pri rokah, ni bilo mogoče več oteti smrti. — Žalostno svarilo premaloskrbnim materam!

Ezop.

Iz Postojne. (Očitna hvala.) Gospá vdova Mana Kalistrova v Trstu, čijni dobroti je Pivka že tolike hvale dolžna, je v svoji dobroti za zidanje poslopij novih šol v Trni, v Matejni vasi, v Orehku in v Studenem 2400 gold. (za vsako šolo po 600 gold.) podarila, in s tem ustanovitev teh šol zdatno pospešila.

Naj mi blaga gospá dovoli, da se jej v imenu osrečene mladosti, njej v slavo, in drugim v spodbudo za ta dar tukaj očitno zahvalujem.

C. k. okrajni glavar v Postojni.

Iz Kalca 18. aprila. (Voznina za pivški tabor 9. maja) do Šenpetra in nazaj po železnici je za vse kolodvore med Mariborom, Zagrebom, Trstom in Gorico na polovico znižana, in sicer od 7. do 11. maja. Izkazne liste in programe dobodo prihodnji teden vse čitalnice in društva, nektore županije in odborniki. Taboriti so prijazno vabljeni, previditi se ob času z listi, da se jih še ob pravem času tje pošlje, koder bi jih pomanjkovalo. — Od Šenpetra do Zagorja je tri četrt ure hodá; za taborite, ki se hočejo do Zagorja peljati, bodo vozovi preskrbljeni, oseba plača 15 kr.

Taborov odbor.

Iz Gradiške vasi blizo Litije 15. aprila. — Bral sem že mnogo koristnih nauk v „Novicah“ o sadje-reji in se že kacih deset let po njih ravnám; leto za lotom več sto drevescev pocepim.*)

*) Hvale vredno je tako prizadevanje; kader bode prav veliko tacih marljivih sadjerejev, bodo se spolnile želje očeta umne sadjereje, preč. gosp. Pirca, da bode vsa dežela naša lep vrt. Vred.

sadjerejcem naznaniti, da tudi jez imam letos veliko število za presajo pripravnih drevesic, s katerimi morem po nizki ceni vsakemu postreči.

Anton Pregelj, kmečki fant.

Iz Železnikov 15. aprila. — Ker nam je 11. t. m. tukajšnji zdravnik gosp. Matija Košca po kratki bolezni umrl, bode tedaj služba okrajnega kirurškiškega zdravnika za selško dolino z sedežem v Železnikih v kratkem — če že ni — razpisana. Pred kakimi 15 leti se je zadnjič oddajala ta služba; oglašil sem se bil tudi takrat po „Novicah“ ter vabil zlasti mlajše zdravnike, naj za-njo poprosijo; al nihče se o pravem času ni hotel za-njo pomakniti, poznej pa so se eni zavolj tega precej zeló kesali, o čemur sem bral z lastnimi očmi črno na belem. Vnovič naj toraj povem, da okrog tukajšnjega zdravnika obsega celo selško dolino, ki je dolga okoli 6, široka blizo 3 ure, ter šteje 7 fara z blizo 8600 dušami. Tudi iz Podbrda na Goriškem, fare z okoli 1300 dušami, je v Železnike bolj priročno hoditi, kakor v Cirkno ali Tomin. Ljudstvo je v naši dolini dovolj dobro in za sedanje hude čase ne preubožno; tudi živež, stanovanje in drva so v primeri z marsikakim krajem dosti po ceni. Zlasti za kako mlajšo moč je ta služba prav ko nalašč, in bi tudi marsikaki doktor tukaj morebiti tako dobro shajal kakor v večih mestih, kjer je v vsem velika dragina, in si zraven tega pogostoma zdravniki še tako rekoč drug drugemu napotje delajo. Se vé, da za zaslužek se more človek povsod truditi, ker nas je Bog vse za delo vstvaril; zraven je pa tudi resnično, kakor pravi pregovor, da „vsak je sam svoje sreče kovač.“ — Ako bi koga zlasti izmed mlajših naših rojakov, katerim pa kraj ni znan, veselilo za to službo prositi, si kraj lahko tudi sam pogleda, ker se v 5 do 6 urah prav zložno pripelje iz Ljubljane do nas. Mislím, da bi bila selška dolina marsikomu prav všeč; toraj naj se ne prezre ta moj sovet.

Jos. Levičnik, župan.

Sentjur 16. aprila. R. — Sinoči smo občudovali tukaj prekrasno burjavo ali severno sijanje (Nordlicht), ki je nekako ob pol deveti uri enako jutrajni zarji v širokem pasu se posvetila nad Karavankami od Tržiča doli do Kočne ter nad njimi vtrinjajočih proti severu obrnjenih žarnih trakih do enajste ure, se ve, da proti koncu slabejše migljala. O začetku je nekaj priprostih ljudi mislilo, da za planinami gorí*); ko pa paznejše ogledovaje to nebesno prikazen vidijo, da ta svetloba je vsa drugačna memo ognjene, so jeli kmalu nekteri, enako vremenskemu preroku Sejčeku prerokovati, da pomenja to vojsko ali kaj družega posebnega. — Danes se je nebo pooblačilo in polagoma dežuje, kar bo sadno drevje in strnje kaj oživelo, ktero oboje prav lepo kaže.

Iz Kranja 19. dne t. m. Zmaga je naša, in to sijajna zmaga! Dr. Razlag je izvoljen za deželnega poslanca z 67 glasovi od 77 volilcev. Čeravno je bilo vreme grozno neugodno in je deževalo celo noč in dopoldne, prišli so skoraj vsi volilci in celó iz daljnih krajev. Kakor zadnjikrat si je tudi zdaj volilna komisija prečastitega kanonika gosp. Kramarja izvolila za svojega prvomestnika in volitev se je pričela; gospod prvomestnik je prvi glas dal dr. Razlagu in tako je šlo Razlag, Razlag po vrsti naprej, 7 volilcev je g. kanoniku dalo svoj glas. Narodnim možém nasprotna stranka si je privojskovala cele tri glasove: 2 je dobil notar Triller, 1 pa Derbič. Gosp. Derbič si ga menda ni želel, al za g. Trillerja so bili agenti iz Loke pričujoči, ki so delali v duhu ljubljanskega „konstitucionalnega društva“; tudi iz Ljubljane jim je neki J. N. Plautz, ki v Kranji „vajmperle, civebe in šnops“

prodaja, prišel celó s plakatom na pomoč, ki si ga še v Ljubljani ni upal natisniti dati, ampak ga iz Celja pritiral. Ali mu je ta plakát Deschmann skrpal ali kdo drug, tega ne vemo; to pa je vsak brž videl, da je poln laži, katerih se mora vsak pošten človek sramovati. Koliko so lažnjivo mazarijo cenili volilci, vidi svet očitno — vjel je J. N. Plautz za loškega notarja Trillerja cela 2 glasa! Koliko goldinarčkov za skupljeni „šnops“ bi bilo pač lahko J. N. Plautzu v žepu ostalo, ko bi saj toliko razuma imel, da prevdarni kmetje, ki zaupajo duhovnom in národnim možém, se ne dajo tako na limance loviti kakor — ljubljanske cipe. Naj si „konstitut. društvo“ kolosalno blamažo dobro zapomni! — Vrlim možém slovenskim pa, ki so tako obilo prišli k volitvi, in katerih tudi grdo vreme ni zdrževalo, bodi očitna čast in hvala! Prepričani pa tudi morejo biti, da so si pravega možá izvolili za svojega zastopnika in so deželnemu našemu zboru dali izvrstno, prav zdatno moč. Slava!

Iz Ljubljane. (Iz seje deželnega odbora.) Na prošnjo za železnico iz Ljubljane po Dolenskem v Karlovec je ministerstvo kupčijstva 5. dne t. m. deželnemu odboru odpisalo, da priznava važnost te železnične zveze in da se je tudi v postavi o dovrševanju avstrijskih železnic, predlagani 15. marca t. l. zbornici poslancev, na-njo ozir jemal. Določiti dotične pogoje za dovolitev ali predložiti posebno postavo o njej bode pa še le potem mogoče, kadar bodo natančni stavbini načrti in prevdarki stroškov predloženi in kadar bodo tudi tiri dalmatinskih železnic za trdno določeni, po katerih še le železnica iz Ljubljane naravnost v Karlovec zadobi višo kupčijsko-politiško veljavo, ker pride po njih v zvezo z ljubljansko-belaško in z družimi koroško-tirolskimi železnicami. — Deželni odbor kranjski je zbornici državnih poslancev ravnokar izročil prošnjo, naj bi se železnična črta ljubljansko-karlovska v dotični železnični postavi med one železnice vvrstila, ktere se bodo z državnim poroštvom v najbliži dōbi delale, in da naj bi zbornica na to delala, da jej c. kr. vlada dotično postavo še v sedanjem zborovanju predlaga. — Dalje je deželni odbor od ministerstva kmetijstvo prejel naznanilo, da c. k. finančno ministerstvo ne privoli naprave velike solne zaloge v Ljubljani, ker na Kranjskem sme že od l. 1829. vsakdo kuhinjsko sol prodajati, in ker se po železnici lahko vsak dan iz Trsta solí dobi, kolikor kdo hoče. — Na vprašanje c. k. deželne vlade kranjske: ali ne bi nova postava, dana meseca decembra 1868. leta za štajarsko deželo v povzdigo in zboljšanje reje goveje živine, bila tudi za kranjsko deželo pripravna, je deželni odbor odgovoril, da ne, ker na Kranjskem še ni okrajnih zastopov, po katerih se dá taka obširna postava izvrševati. Kadar dobimo več občine, se bo dala za povzdigo živinoreje res potrebna postava, a na drugačni podlagi ustanoviti.

— (V odborovi seji družbe kmetijske) je mnogo odpisov c. kr. ministerstva za kmetijstvo prišlo na znanje, med katerimi tudi ta, da ministerstvo za 1869. leto iz državne kase daruje 150 gold., s katerimi naj se kupi in potem razdeli seme svilnih črvic. — C. k. deželna vlada je naznanila družbi, da c. k. ministerstvo nauka želi podučevanja učencev ljudskih šol v sviloreji in da naj se trud posebno marljivih učiteljev obdaruje po vladi z 10 do 20 gold. ter se jim pripomore s semenom svilnim in murbami. Odbor je to na znanje vzel. Brez ukaza je že sam letos 8 učiteljem dal svilnih jajčic. — Na vprašanje: ali ne bi na Štajarskem veljavna postava za povzdigo reje goveje živine se tudi vpeljala na Kranjskem, je odbor soglasno odgovoril, da takošna ne. Postava ta je narejena za

*) To se je mislilo sém ter tjé tudi v Ljubljani.

deželo, kjer imajo okrajne zástope, pri nas zdaj še velikih občin nimamo, pa še tam se ta postava ne bode popolnoma izpeljavati dala. Družba kmetijska bode predložila ob svojem času drugačen načrt, ker to je gotovo, da kakor za konjsko rejo tako tudi za govejo je treba postave. Vitez Gutmansthal je družbi naznanil, da je poduk svilorejni dal na svetlo; odbor se mu zahvaluje za knjižico, ktera se posebno podružnicam priporoča, da jo širijo po svojem okraji, ker je prav dobra in le 10 soldov veljá. Nekteri njegovi navsveti za povzdigo sviloreje se bili dotičnemu odseku v prevdarek izročeni. Tudi je naznanil, da za primorske dežele v Trstu nameravane kmetijske razstave letos ne bo; preloži se na prihodnje leto.

— (*Nova vrtnarska družba*) se je v nedeljo vstanovila. Prvomestnik jej je, kakor „Tagblatt“ piše, A. Malitsch, tajnik Deschmann, blagajnik Terpin, odborniki so dr. Eisl, Chiades, Lassnig in vrtnar Metz.

— (*Novi župan ljubljanski*) dr. J. Suppan, 15. dan t. m. od Njegovega Veličanstva potrjen, je bil po c. k. deželnem predsedniku v pondeljek vmestjen.

— V 85. listu „Zukunft“ smo brali poslanico do slovenskih državnih poslancev, v kateri se nagovarjajo, naj še v tej sesiji državnega zbora stavijo predlog za zedinjenje Slovencev v eno kronovino, izprva saj Kranjcev, Tržaških okoličanov, Istrijanov in Goričanov, in pozneje Štajarcev in Korošcev. — Ker je to pismo (brez podpisov) datirano iz „središča prihodnje kronovine „Slovenije“, smo bili radovedni izvedeti, od kodi je to pismo in kdo ga je pisal. Izvedeli smo za gotovo, da iz Ljubljane ni, pisatelj ev pa nismo izvedeli. Naj bi saj v tacih pismih pisatelji ne skrivali svojih imen!

— Govorica po časnikih, da slavni naš Davorin Trstenjak pride za kustosa k narodnemu muzeju v Zagreb (ne arhivarja, kakor je v nekterih časnikih stalo), nima, kakor mi iz gotovega vira vemo, nič resnice v sebi, a je tudi imeti ne more, ker gosp. Trstenjak, dasiravno od veljavnih hrvaških narodnjakov nagovarjan, naj za ono službo prosi, se vendar iz dobro prevdarjenih vzrokov za-njo ni oglasil.

— (*Za spominek Vodnikov*) je národna čitalnica novomeška 40 gold. društvu „Slovenije“ poslala.

— (*Čitalnična „beseda“*) v nedeljo je bila prav prijetna. Nježna, elegantna igra gospé Šolmajerjeve na glasoviru, izvrstno petje gosp. Médéna, trije lepi moški zbori, med temi posebno Križkovskega „Utonjena“, in pa zbor gospodov in gospodičin od genialnega Šumana „Cigansko življenje“, v katerem so se mlade pevkinje letos prvokrat z veliko pohvalo pokazale: vse se je vjemalo tako dobro, da je bilo zadovoljstvo občeno. Mestna muzična kapela pa je po „besedi“ mlajši svet prav živahno v okroge sukala.

— (*Odbor tukajšnje podružnice dunajskega umetnega društva*) napravi v reduti razstavo slik, ktera se bode odprla v četrtek.

— Gospá Odi, ki nam je kot „potinja“ iz vesele igre „Bob iz Kranja“ in kot „Cimferlina“ iz šalooopere „Kralj Vondra“ v preprijaznem spominu, napravi na željo mnogostransko prihodnjo nedeljo v čitalnici veliko „besedo“, v kateri se bode igral „Bob iz Kranja“, vesela igra s petjem, pred igro pa bo vokalno-instrumentalni koncert. Če pridejo vsi, ki so se radovali nad dramatičnim in pevskim talentom njenim, bode dvorana ta večer pretesna.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Iz Dunaja. Važno novico imamo danes povedati: Grof Taaffe je za predsednika ministerstva imenovan, in za namestnika njegovega minister Plener. Nekteri dunajski časniki se delajo, kakor da bi verjeli, da je ministerske krize konec; drugi, ki so bolj odkritosrčni, trdijo, da zdaj še le se bo prav začela. Cesar želi sprave s slovanskimi narodi, ker vidi, da sicer ne bode mirú v Avstriji; grofu Taaffe-u, ki z državnim kancelarom Beustom že davno prevede potrebo take sprave in kateremu je cesar iz mladih let posebno prijazen, je tedaj važna beseda dana v ministerstvu, in ker dr. Giskra in dr. Herbst ne za las nočeta odstopiti od centralističnega dvalizma, se bota morebiti kmalu umeknila od svojega mesta in za njima gré še kdo drug. „Zukunft“ piše, da ministerstvo Taaffe pomeni 1) konec nemškega parlamentarizma, konec centralizacije Cislajtanije in gospodarstva tiste stranke, ki se je šopirila v dunajskem zboru nemških strelcev; 2) da pod tem ministerstvom z vpljivom cesarjevim se bo iskala pot za svobodnejše gibanje posamesnih dežel, za spravo z vsemi narodi, — s kratko besedo rečeno, da namesti nemške ustave dobimo avstrijsko.

— Ponavlja se zdaj govorica, da Poljaki dajo slovó državnemu zboru, ker je gotovo, da jim ne dovolijo zahtev njenih. Ako izstopijo poljski poslanci, stopi tudi minister kmetijstva grof Potocki iz ministerstva; prav škoda bi bilo za-nj.

Iz Goriškega. Pod Brdom. „Skozi veliko okno je Bog na nas pogledal, da nam je takega okrajnega glavarja dal“ — glasi se po vsem Tominskem. In po pravici. Naš okraj ima zdaj ves drug obraz. Naj povem samo, kar jaz vem. Zdaj uradujejo za trdno vsa županstva po slovenski; — k vsaki občinski seji redno dohaja glavar, vsi zapisniki se vpričo njega slovenski pišejo, tudi taki, katerim je celó na Dunaj pot v potrdbo odločena; on podučuje zbornike in jim svetuje, toda ni tudi najmanjše sile popolni njih svobodi in avtonomiji ne dela. Kolikor uradnijske moči pripuščajo, dopisuje nam tudi c. kr. urad v Tominu po slovenski. Tako veleplemenito ravnanje je gospodu glavarju vseh srca odprlo. „Domov.“

Moravsko. Iz Brna. Na našem gradu „Spielberg“ imenovanem, ki je že oddavnej jetnišnica, bodo zidali nove ječe za 1200 do 1500 hudodelcev, ker so zdanje premajhne. Ako to vidimo in slišimo, da bode ministerstvo dalo velike jetnišnice napraviti tudi v ogerskem Hradišu in v Tropavi, — da na ljubljanskem gradu, kjer je bila poslednja leta kosarna, zdaj pa spet jetnišnica itd., so pač to vsa čudna znamenja sedanjih časov!

Popravek. Na 120. str. poslednjega lista naj se v vrsti „iz lanskega zbora gozdnarjev“ izpusti gosp. Faber, ki je od druge strani poklican bil v sedanji zbor.

Listnica vredništva. Gosp. An. Na. v Go: Prihodnjič po vašej želji.

Žitna cena

v Ljubljani 17. aprila 1869.

Vagán (Metzen) v novem denarji: pšenice domače 4 fl. 40 — banaške 4 fl. 90. — turšice 2 fl. 90. — soršice 3 fl. 43. — rži 2 fl. 90. — ječmena 2 fl. 50. — prosa 2 fl. 50. — ajde 2 fl. 40. — ovsa 1 fl. 90 — Krompir 1 fl. 50.

Kursi na Dunaji 20. aprila.

5% metaliki 61 fl. 90 kr. Ažijo srebra 122 fl. — kr.
Narodno posojilo 70 fl. 50 kr. Cekini 5 fl. 83 kr.